

TEKST: HELGE CHRISTIANSEN, FHV. PÆDAGOGISK KONSULENT, ANMELDER, FORFATTER, CAND. PÆD.

Man pisker rundt i demokratiets hamsterhjul

Sygdommen er udpeget, men hvad er kuren? Både politikere, embedsmænd og journalister interesserer sig primært for hurtige – ofte overfladiske og dårligt gennemarbejdede – løsninger, der demonstrerer handlekraft. Men alle lader samtidig til at være enige om, at det går for stærkt. Et eksempel på dette er folkeskolereformen.

Forfatteren til ny bog mener, at entreprenørstaten er løsningen på problemet

Titel / *Entrepreneurstaten*. Hvorfor vælgerne ønsker forsvinder op i den blå luft – og hvordan vi fikser det
Forfatter / Sisse Winther Nielsen
Sidetotal / 383
Pris / 299,95 kr.
Forlag / Gads Forlag 2021

Overskriften på denne anmeldelse er inspireret af en udtalelse fra en forhenværende departementschef i Undervisningsministeriet, der udtaler sig om lovgivningsprocessen. I bogen *Entrepreneurstaten* interviewer forfatter Sisse Winther Nielsen politikere, nuværende og forhenværende chefer i den offentlige forvaltning og journalister – i alt 50 personer – og de giver udtryk for det samme. Det går alt for stærkt med lovgivningen inden for sundhedsvæsen, skat, politi, sociale forhold osv., osv., og det har haft katastrofale følger. Hvorfor gør man så ikke noget ved det?

Kø ved håndvasken

I efteråret 2013 var jeg til en konference på Nyborg Strand, hvor Ove Kaj Petersen, dengang professor ved Copenhagen

Business School, inspirerende fortalte om konkurrencestatens nødvendighed. Men det, der gjorde mest indtryk, var, at han undrede sig over, at politikere og embedsmænd bare havde accepteret folkeskolereformen uden ret megen debat om menneske- og samfundssyn i den nye skolelov. Et markant paradigmeskift.

Samme dag blev en bog anmeldt i Kristeligt Dagblad skrevet af den aldrende Asger Baunsbak Jensen, tidligere direktør i Undervisningsministeriet og landsformand for Det Radikale Venstre, med titlen *Sidste udkald*, hvor han protesterede mod, at der slet ikke havde været nogen folkelig og almen debat om loven. Den blev vedtaget i hast i lukkede rum i folketing og ministerier. Jeg anmeldte bogen rosende i Fagbladet Folkeskolen.

Niels Egelund, professor ved Aarhus Universitet, udtalte om bogen – også samme dag: "Et pip fra en gammel radikaler, som jeg ikke kan tage mig af." Arrogance uden lige, som i det hele taget prægede eksperter, politikeres og embedsmænds holdning over for indvendinger fra modstandere af skolereformen og især lærerne på det tidspunkt.

Og nu er der kø ved håndvasken. Politikere, embedsmænd og forskere vasker hænder og tager i stigende grad afstand fra konkurrencestat og læringsmålstyring og beder om undskyldning for, at de tog fejl. Nu er de tilhængere af de samme synspunkter, som stod i *Sidste udkald*. Der kom ikke fremgang i folkeskolen på de parametre, regeringen opstillede, og der er

mange tragiske skæbner og ødelagt mange værdifulde træk i den traditionelle, danske skolekultur i skolereformens kølvand.

Hvordan kan det gå så galt med skattereform, politireform, folkeskolereform osv. osv., uden at der for alvor blev sagt fra i tide?

Tingenes elendighed

Det har denne bog et bud på. Først analyserer forfatteren tingenes elendighed, og bagefter kommer han med konkrete forslag til løsninger. I forhold til det første – 'tingenes elendighed' – bygger han på de omtalte interviews, men i høj grad også på en række forskningsresultater. Politikere, embedsmænd og journalister interesserer sig efter hans mening kun for fremsættelse af hurtige lovforslag og løsninger, som kan bringe dem i fokus og give dem opmærksomhed, og som viser dem som handlekraftige over for vælgerne. Men de er ikke særlig interesserede i, om lovforslagene bliver implementeret. Vælgerne vil gerne have resultater, men samtidig er politikerne under pres fra pressen – og fra vælgerne – for at få hurtige løsninger på deres problemer.

Når store problemer skal løses, mangler der afgrænsede problemformuleringer, formulering af visioner for løsning af de største opgaver, viden fra embedsmænd, forskere og frontløberne, der har praksisviden, og der mangler vedholdenhed i implementering og opfølgning på lovforslag.

I lovgivningsprocessen hersker tidsoptimismen. Man haster love igennem uden at afsætte den nødvendige tid til at gennemarbejde dem. Et andet problem er transnationalisme. Danmark er afhængig af den omgivende verden og er under pres fra internationale tendenser, bl.a. fra OECD, som tænker i økonomiske harmoniseringsbaner.

Forfatteren nævner mange eksempler på, at det var anderledes i tidligere tid, hvor man gav sig mere tid til grundighed og vedholdenhed, fx ved omfattende kommissionsarbejde. Det gav holdbare løsninger.

Som eksempel nævnes bl.a. udarbejdelse af skoleloven i 1958. Arbejdet med den blev påbe-

gyndt i 1954 og førte til en lov i 1958 efter et langt, sejt arbejde i udvalg og kommissioner, hvor alle implicerede parter var deltagere. Til sidst kunne alle de involverede acceptere det indgåede forlig.

Løsningen

Jeg er enig i mange af forfatterens analyser. I forbindelse med skolereformen fulgte jeg danskområdet tæt, hvor Fælles Mål og tests blev sjusket og sjasket igennem, bl.a. uden at Dansk lærerforening blev inddraget.

Løsningen, der foreslås i bogen, er jeg mere skeptisk over for. Den er efter forfatterens mening entreprenørstaten. De fastlåste strukturer skal løsnes. Staten skal i fremtiden i højere grad være facilitator og ikke styre så meget. Man skal koncentrere sig om få visioner og om store problemer. Man skal bygge på partnerskaber mellem stat, kommuner, fonde, organisationer og praktikere på området i løst strukturerede enheder, så ideer kan blomstre og mange muligheder kan afprøves, før lovgivningen gennemføres, og lovgivningen skal følges op.

Forfatteren vover pelsen og kommer med mange konkrete forslag. Det er prisværdigt, da man så har et udgangspunkt for debat.

Jeg er betænkelig ved, at entreprenørstaten i sidste instans i dette partnerskab mellem mange instanser vil blive styret af store pengestærke virksomheder og

fonde. Men læs bogen, og vurder dens forslag. Den er en underholdende, velskrevet og dybdeborende debatbog. Den peger på et væsentligt problem, som truer vores demokrati. Forfatteren gør det hovedsagelig ud fra en samfundsvidenskabelig synsvinkel. Humanistiske tilgange er sparsomt repræsenterede. Han nævner dog, at humanister nok kunne stille nogle spørgsmål om etik, menneskesyn og værdier, der kunne være frugtbare i hans partnerskaber. Men ellers er synsvinklen hovedsagelig den samfundsvidenskabelige, hvilket også afspejler sig i litteraturlisten. ■

Det går alt for stærkt med lovgivningen inden for sundhedsvæsen, skat, politi, sociale forhold osv., osv., og det har haft katastrofale følger. Hvorfor gør man så ikke noget ved det?